

erdiko kaiera

Amets Arzallus eta Sustrai Colina Bigarren Xapelketan, eutsi

Azaroaren 13an jokatu da XiLaBako Bertsulari Xapelketa. Aurreko xapeldunak eta xapeldunordeak bistan duten paisaia jorratu dute buruz buruko saioan.

ESTITXU EIZAGIRRE

AXIER LOPEZ

Hasierako agurra

Amets Arzallus. Nire intentzio bakarra da nire ideia eta momentuko sentimenduekin ahalik eta koherenteena den saioa egitea eta koherentzia hori ahalik zuzenena izan dadila teknikoki eta ahalik eta aberatsena hizkuntza aldetik.

Sustrai Colina. Finala plaza handitzat daukat, 1.500-2.000 lagunek plaza errespetuzko plaza da, motibatzen duen plus bat duena. Jende horren espektatibak betetzeko nahia sentitzen dut. Ongi dago jendea biltzea, gauzak zabal-tzea, saltzea... baina gero iristen da horri eran-

Amets Arzallus: "(Iparraldeko bertsolaritzaren) muina ez da guk finalean transmitituko dugun irudi hori bezain indartsua, euskorra eta itxaropentsua".

tzuteko momentua. Eta finala da horietako bat. Ametsek esan bezala, bakoitza bere buruari begira jarri eta ahal bezain saio oso eta koherenteena egiten saiatzea dagokigu.

A. Arzallus. Hori, noski, ahortzi gabe intentzio kolektiboak, biak sentitzen baitituzu zure baitan, pertsonala eta kolektiboa. Iparraldeko bertsogintzarentzat 1.500 pertsonako plaza bat, nazio mailako plaza bat momentu historikotxo bat da. Euskal Herriari Iparraldeko bertsogintza zertan den erakusteko, eta geure buruari ahalik eta indar irudi positiboena

Puntu erantzuna

“Finalista bakoitza definitu ezazu”

Eneritz Zabaleta

A. Arzallus. “Xapelketa honetan bere maila, enpeina eta kezken mundua oso ongi lotu ditu”.

S. Colina. “Saiatzen denak lortu egiten du”.

Odei Barroso

S. Colina. “Egun hobea edo txarragoa izan, Odeik beti pauso bat aurrera. Kriterio propioak dituen pertsona”.

A. Arzallus. “Gaur egun, bere baitarik pentsatzen duen pertsona bat aurkitzen ez da hain erraza. Hemen bat”.

Miren Artetxe

S. Colina. “Berak ere ez daki bertsotan zenbat egin dezakeen. Konturatuko balitz zenbat dezakeen, bere burua ere harrituko luke”.

A. Arzallus. “Egunak gorabehera, bertsotarako erraztasun handiak erakutsi ditu beti”.

Ekhi Erramundegi

S. Colina. “Bere ingurukoen artean kezkatuena, ez da kasualitatea finalean egotea. Jendearengan atxikimendu bat gorde duena”.

A. Arzallus. “Behin lortzen duenak ez du kasualitatez lortzen eta bi aldiz lortzen duenak balio seguruak ditu”.

Joanes Etxebarria

S. Colina. “Artistaren semea ere artista atera da”.

A. Arzallus. “Arnasaldi eta ustekabeko sormen ilusio handia eragin duena”.

Xumai Murua

A. Arzallus. “Kantuak ilun badezaioke ere, bertso egile onenetakoa da taldean, oso xuxena”.

S. Colina. “Konstantzia. Bertsoa bizitzeko modu egokia bilatu du, bakean bizi da bertsoarekin eta bertsoa ere bakea berarekin: ezkontza zoriontsu bat”.

Amets Arzallus

S. Colina. “Iparraldeko xapelduna eta Euskal Herriko txapeldun orde, bertsotan urte osoan maila onena ematen duenetako bat”.

A. Arzallus. “Amets Arzallus Antia Egiguren Gracia Zinkunegi Aramendi...”.

Sustrai Colina

A. Arzallus. “Gaitasun eta mami handiko pertsona, eta bere gaitasun horri bidea emateko bere buruarekin zorrotasun handia duen laguna”.

S. Colina. “Ez dut ezagutzen”.

transmititzeko plaza da. Baina zure bertsoa eta zure saioa zeuk bakarrik egin zenezake, beraz uste dut intentzio kolektibo horri aportatzeko modu bakarra, egun hartan zure intentzio pertsonaletan ahalik urrunen joatea dela.

Lau oinak: XiLaBa. Lau ezaugarri, errimatu beharrik gabe.

S. Colina. KOLOREA. Badauka Txapelketa honek besteek ez daukaten zerbait. Ikusten duzu Joanes Etxebarria bat, zubereraz ari dena, zer kontatua daukana, eta bere bertso-

ek eramaten naute orain arte beste inorenek eramane ez nauten terreno batzuetara. Hor dago Mixel Xalbador ere, BECen Egañari zaharra esaten zitzaion, eta Mixelek Andonik baino urte dezente gehiago dauzka. Kolore hori badago oholztan.

AURRERA. Duela bi urteko Xapelketatik pauso bat eman da bai antolaketan, bai gaietan, bertsotan egiteko baldintzak hobekiak dira...

JENDEA. Publikoak ongi erantzun du, jende asko bildu da.

HELBURU KOLEKTIBOA. Xapelketa honetan parte hartzearen arrazoi nagusia zentzu kolektiboa da. Momentu honetan Iparraldeko bertsolaritzaren garapenean txapelketak funtzio inportantea bete dezake, eta hor kokatzen dut nire parte-hartzea.

A. Arzallus. Sustrairen lauei bi gehituko dizkiet: LURRALDE TASUNA. Final honen berezitasun oso pozgarria da. Duela bi urteko finalean zortzi bertsolariak lapurtarrak ginen, edo Lapurdin bizi ginenak behintzat, eta oraingoan zazpi izango gara lapurtarrak eta bat zuberotarra. Halako arnas bat da, kolore berri bat, eta Xapelketaren izenburua eraman bada bereziki Xiberu-Lapurdi-Baxenabar (XiLaBa) kontzeptua, Joanes Etxebarria etorri da lelo horri benetako zentzua ematera. Joanes izan da niretzat Xapelketa honetako ilusio injeziorik handiena.

EUTSI. Lehenbiziko txapelketa, alde batek begiratuta, errazena izaten da. Kazetarietzat ahobeteko hitzean datorrena, eta jendearen gogoetan ere bere lekua zuena. Lehenengorako erraza izaten da indarrak biltzen eta ingurua kutsatzen, jendea berritasun horren parte sentitzen delako. Baina bigarrenean jada komeriak izaten dira eta giza neurria fidelago erakusten du. Eusteko txapelketa da. Parte-hartzaile kopuruan zeozertxo gora egin da, baina badira aurreko txapelketatik falta direnak. Kalitateari eutsi egingo zaio la uste dut baina ez dugula jauzi handirik eman. Etorkizunera begira pentsatu egin behar dugu nola hobetu, jauzi kualitatibo bat emateko indarrak bildu behar ditugu, gure Xapelketari gorputz eta hezurdura gihartsuagoa emateko. Nahi nuke jendea finalera etortzea ez bakarrik hiru probintzietako finala delako eta pastoralaz eta Herri Urratsez gain beste zita bat jartzen duelako Iparraldera bidaiatzeko, baizik eta benetan saioak merezi duelako eta han gauden bertsolariok eskaintzen dugulako jendearen arratsaldea goxatzeko zerbait.

Ofizioka: Bertsolaritza Iparraldean. Batek orain arte egindakoak dauzka gogoan, besteak oraindik egiteko dagoena.

S. Colina. Lehen azertua berriz hasia izan da. Duela hamar urte zer zegoen ikusi eta orain zer dagoen ikuste hutsak erakusten du gorpila berriz martxan jartzea lortu dela eta herdoila kendu zaiola.

A. Arzallus. Lehen Xapelketak ilusio handia sortzen badu taldean, Iparraldeko Bertsolariek Elkartearen barruan, inguruan... bi urteko bidean ez da asko zabaldu indar hori inguruetara eta nahiko juxtuaren eusten ari da gure egitura zutik. Lurralde batzuetako jendea urrunxego ikusten dut zirkulu horietatik eta muina ez da guk finalean transmitituko dugun irudi hori bezain indartsua, euskorra eta itxaropentsua. Ez dut uste hasieran irudikatu genezakeen indar hartzerik ekarri duenik Xapelketak gure barruko muin eta antolakuntzari begira.

S. Colina. Une honetan Iparraldeko Bertsularien Lagunak Elkarteak jende interesgarriak osatzen du. Beti hor egon den belaunaldi bat dago, Jexux Arzallus, Kepa Murua... eta hurbildu den jende berriagoa ere bai. Nahiz kultur elkarreak beti diren ezegonkorrak, langile onak dauzkagu. Irakaskuntzarako fitxatu dituzten bi irakasleak gaituak ikusten ditut oso lan ona egiteko. Horrek lasaitzen nau, hemendik urte batzuetara askoz egoera hobea edukiko dugula espero dut.

A. Arzallus. Hizkuntzaren egoeraz ezkorra naiz, eta bertsoa horren menpeko da. Nahiko hari meharretik dago zintzilik gure hizkuntz komunitatearen iraupena. Ikusten dut aurreko belaunaldi bat bere borrokarako bulkadak kanalizatzen asmatu zuena: Sustrai eta ni jaio ginenean puri-purian zeuden Ikastolen Asmatze eta indartze fasea, borroka politikoa ere askoz nahasiago eta beroago bizi zen alde batzuetatik... belaunaldi hark asmatu zuen bere herri kontzientziaren bulkadatxo horiei neurriko erronkak aurkitzen. Eta uste dut gu garai tristeago edo ilunago batean iritsi garela,

TOLOSA

Azaroaren 19tik 28ra, San Frantziskon

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

Bizi irakurriz!

non aurreko borroken ondorioak egituratu xamarrek dauden eta oso zaila zaigun gure garairako neurriko erronkak aurkitzen. Noraezik gabeko garai batean gaude, estrategia argirik gabe, eta gure belaunaldiak lubaki batzuk falta ditu. Uste dut hizkuntzaren egoera zuzen zuzenean ari dela jasaten garai honen argitasu-

Argazkian, duela bi urteko Xapelketako finala. Sustrai Colinak hau desio dio aurtengoari: "Finala egun handia izango da. Baina biharamonean segi beharko da orain artean egindako lan horri beste estutu bat ematen. Finala hasiera izan dadila eta ez bukaera".

nik eza. Bertsotatik aparte da, baina bertsoa lur horretan oso txertatua ikusten dut, eta Xapelketaren jarraipena ere belaunaldi horrek hartu beharko luke beregain...

S. Colina. Nahiz Ametsekin bat natorren erabat, alde positibo bat bilatzen diot: zorionez, orain gauza asko behintzat gure esku daudela. Hurrengo urteetan etor daitezkeen aurrerapenak gure azertuen arabekoak izango dira. Horrek ardura eta zer pentsatua ematen du baina tresnak behintzat eskutan dauzkagu, ez gaude egoera tutelatu batean.

A. Arzallus. Berririo bertso mundura itzuliz, egun Sustrai eta ni gertatu gara Iparraldeko bertsogintzaren erreferentziatxo. Urtean saio dezente egiten ditugu eta konturatzen naiz gu sortu ginen eremuan 10etik 1ean kantatzen dugula. Eta beharbada hori da neurri normala, baina hori normala bada, badago beste anormalkeria bat: ez dudala duela lau urte baino saio gehiago egin azken bi urteetan Lapurdin, Nafarroa Beherean eta Zuberoan. Xapelketari hasieran markatutako erronka handi haiek, plaza berrien eragile izatea, oraindik ere handi izaten jarraitzen dute.

Kartzelako lana: Norbera eta Txapelketa. Noiz arte?

S. Colina. Ez dakit zenbat urtez jarraituko dudana. Txapelketaro aldatzen dira gauzak eta txapelketa oste guztiek kokatzen zaituzte parrillan beste toki batean. Euskal Herriko Txapelketa pasa berrian ireki zen honetarako izen-ematea eta iruditzen zitzaidan ez nintzela prest egongo, garai hartan nahiago nuen

edozer txapelketara joatea baino. Eta hemen nago. Mendi errusiarra da, lehen aipatutako zentzu kolektiboak asko tiratzen du, eta ezin da esan bi urte barru egongo naizen edo ez, ikusiko dugu zein den egoera eta gorputzak eta buruak zer eskatzen didaten. Eta sei urte barru berdin, eta hamarrera... eta iritsiko da momentu bat irudituko zaiguna Xapelketak ez duela gure beharrik. Normala irudituko zait orduan besteei lekua uztea. Baina oraindik oso posible iruditzen zait guk besteei tokia utzi baino lehen besteek gu botatzea: Ikusten dut atzetik badatorrela belaunaldi bat. Harrigarria dena da finala okupatu duen belaunaldia ez dela berriena, teoriarik indartsuen zetorrena. Orain 25 urteren bueltan dabilen belaunaldia da. Horien artean ikusten ditut saio bakarrera gu baino saio hobea egiteko gai diren bertsolariak. Nahiz eta nahiago nukeen denen aurretik geratzea, garbi dut horietakoren batek jantziko balu txapela ni izango nintzatekeela poztan lehenbizikoa. Seinale on eta sana litzateke.

A. Arzallus. Nahiago dut Xapelketara ateratzeko motibazio pertsonal-kolektibo honek zenbat iraungo duen gehiegi pentsatu gabe ibili, momentuan sentitzen dudana jarraitu. Gurekin oholta konpartituko duen talde horren baitan sentitzen dut ni joan edo ez Xapelketa aurrera ateratzeko indarra: ongi ikusten ditut. Jende kezkatua da, lehen esan dugun muin horretatik gertu dagoena. Batetik beren bertso mailak eta bestetik beren inplikazioak ilusio handia pizten didate. Lehen esan dudanez, besteak hurbilagoak baintuen lehenetik, ilusio berriena Joanek piztu dit, eta nire esperantza indar osoa du aurrera egin dezan Iparraldean eta Euskal Herrian, uste dut, askotxo esatea dirudien arren, Euskal Herriak behar duela holako ahots bat.

Azken agurra.

S. Colina. Jendea beti finalekin geratzen da, ematen du finalean dena hasi eta bukatzen dela. Baina egun garrantzitsuagoa izango da azaroaren 15a 13a baino. Finala egun handia izango da, txapel bat jantziko da, espero dezagun saio ona ateratzea... Baina azaroaren 15ean segi beharko da orain artean egindako lan horri beste estutu bat ematen eta aurrera begira bidea egiten. Finala hasiera izan dadila eta ez bukaera.

A. Arzallus. Balio dezala euskararen eremua lur berrietarantz pixkanaka zabaltzeko, eta lur zaharra pixka bat jorratzeko, edo hori egiteko gai garela erakusteko. Askik kinka larrian ikusten baitut iparraldean hizkuntza komunitatearen biziraupena, eta egun batzuk behar ditugu gure burua pixka bat engainatzeko. ■